

Project: Ontwerp- en ideeënprjjsvraag 'Agrarisch Erfgoed 's Gravenpolder' – coördinator Annemieke Punter (Punter.a@nhtv.nl)

Aanleiding

Aan de rand van het dorp Gravenpolder (onderdeel van de gemeente Borsele), vlak bij Goes staat een beeldbepalende Zeeuwse boerderij met authentiek karakter. In de schuurdelen zijn de monumentale gebinten bewaard gebleven, maar inmiddels hebben de vroegere functies van het houden, stallen en opslaan van vee en agrarische producten plaats gemaakt voor de stalling van landbouwvoertuigen en caravans. Het oorspronkelijke boerenhuis is afgebroken en daarvoor is in de jaren 50 een 'nieuwe' woning gebouwd. Verderop in de straat is nog een kopie te vinden van een boerenhuis, zoals dat er oorspronkelijk uit heeft gezien. Een onder architectuur aangelegde tuin is onderdeel van het erf. Deze werd gekoesterd door de bewoners, mede omdat deze is ontworpen door Marjanka Rijk, tuinarchitect en dochter van de voormalige bewoners die onlangs zijn overleden. Zij neemt nu het stokje van haar ouders over om voor dit bijzondere erfgoed te zorgen en het in stand te houden. Het is haar wens om het geheel van gebouwen, erf en gronden een bijzondere betekenis te geven. Met een nieuwe bestemming wordt de toekomst voor De Kerkhoeve gewaarborgd. Begrippen als gemeenschappelijker deler en maatschappelijke betekenis zijn daarbij voor haar belangrijke uitgangspunten. Een creatieve benadering van deze opgave, het durven denken buiten kaders, moedigt zij aan. Uiteraard alles binnen de context van de (boeren)erfgoed gedachte en rekening houdend met de cultuurhistorische landschappelijke karakteristiek.

Om een beeld te krijgen over de mogelijkheden voor herbestemming van De Kerkhoeve heeft de NHTV in samenwerking met Marjanka Rijk en de gemeente Borsele deze ontwerp- en ideeënprjjsvraag uitgeschreven. De prjjsvraag kan gezien worden als een vrije studieruimte project met een inzet van 56 uur.

Achtergrond

Boerenerven zijn niet alleen belangrijk voor de agrarische sector, maar spelen van oudsher ook een belangrijke rol in het uiterlijk en het beheer van ons (agrarische) landschap. In het rapport 'Vrijkomende agrarische bebouwing in het landelijk gebied' van Alterra wordt een schrikbarend beeld geschetst van omvangrijke leegstand van stallen, schuren, boerderijen en erven. Dit komt voor een groot deel door veranderingen in de agrarische sector. Door schaalvergroting worden de bedrijven groter (meer land en vee per bedrijf), terwijl het aantal bedrijven afneemt, waardoor een deel van de boerenerven haar functie verliest.

Tegelijkertijd is door maatschappelijke ontwikkelingen de verstedelijking in de afgelopen decennia de open ruimte schaarser geworden en is er behoefte aan een kwalitatief hoogwaardig buitengebied, waar niet alleen ons voedsel wordt verbouwd, maar dat ook ruimte biedt aan ontspanning, recreatie en natuur. Het landelijk gebied is dus in verandering en de vraag rijst hoeveel en welke nieuwe functies het landschap aankan zonder aangetast te worden.

Aandachtspunten bij de transformatie van het landschap zijn de omgang met extra druk op het landelijk gebied en het beheer van het landschap. Het wegennet op het platteland is vaak niet berekend op de verkeersdruk die nieuwe functies met zich meebrengen en er zijn functies die negatieve effecten hebben op milieu en natuur. Verder vragen nieuwe functies in veel gevallen bouwkundige aanpassingen en dan is het belangrijk om rekening te houden met waarden van karakteristieke bebouwing en het landschap. Parkeerplaatsen en reclameborden, bijvoorbeeld, kunnen de kwaliteit van een gebied aantasten.

De komende tijd staan we in Nederland voor de uitdaging om, voor een deel van dit agrarisch erfgoed een succesvolle transformatie en herbestemming te realiseren. De mogelijkheden zijn afhankelijk van de regio (vergrijzing, krimp of groei) en omgevingskenmerken (landschapstype en ligging ten opzichte van de dorp- of stadskern) waarin het boerenerv zich bevindt.

Opgave

We vragen om ideeën en ontwerpvoorstellen voor een nieuwe bestemming voor de Kerkhoeve, passend bij het karakter en de ruimtelijke mogelijkheden van de plek, het landschap, het dorp en de gemeente. Omdat de boerderij van oudsher een belangrijke rol heeft gespeeld in het dorp, hecht Marjanka Rijk veel waarde aan een maatschappelijke betekenis van de toekomstige bestemming en zoekt ze tegelijkertijd naar een haalbare duurzame, toekomstgerichte oplossing.

In eerste instantie gaat het om een nieuwe functie voor het erf, met de schuur en het woonhuis, en een bijpassende (groene en architectonische) uitstraling. Aangezien het woonhuis van een recentere datum is dan de monumentale schuur, is het denkbaar dat dit gedeelte vervangen wordt. Ook is het mogelijk nieuwe bouwvolumes aan het erf toe te voegen. Optioneel kun je de aangrenzende agrarische gronden (die al enige jaren in niet meer in eigendom zijn) betrekken indien dit een aantoonbare meerwaarde heeft voor de herbestemming die je voor ogen hebt.

We vragen je jouw idee voor de herbestemming te verbeelden en beknopt toe te lichten en te onderbouwen. De vorm waarin je dat doet is aan jou. Je kunt denken aan een poster, een filmpje, boekje, website, of..

Jury en beoordelingscriteria en prijs

De jury bestaat uit drie personen:

- Marjanka Rijk, eigenaar van de Kerkhoeve
- Jack Janssen, hoofd ruimtelijke ontwikkeling, gemeente Borsele
- Annemieke Punter, docent Urban Design/stedenbouwkundige

De jury beoordeelt de inzendingen aan de hand van de volgende criteria:

- Inzicht in de aard van de opgave (probleemanalyse en oplossingsrichting)
- Originaliteit en innovativiteit van het idee
- De mate waarin en de wijze waarop de nieuwe functie aansluiting vindt bij of iets toevoegt aan het landschap, het dorp en voor de bewoners van het dorp, de gemeente Borsele en de regio
- De ruimtelijke en functionele inpassing en verschijningsvorm van de nieuw bestemming
- De haalbaarheid van de nieuwe bestemming (technisch, financieel, exploitatie, draagvlak omwonenden)
- De mate van duurzaamheid en toekomstgerichtheid
- De mate waarin het idee voor De Kerhoeve als voorbeeld (pilotproject) kan dienen voor (de aanpak van) andere herbestemmingsopgaven van agrarisch erfgoed
- Presentatie (originaliteit, vorm en overtuiging)

Er zijn verschillende prijzen te winnen:

- Beste idee
- Beste presentatie
- Beste uitwerking
- Beste totaalplan (hoofdprijs)

Planning (concept)

Week 45	do 5 november	12.00-13.00	Introductie, toelichting op de opgave
Week 45	za 7 november	14.00-16.00	locatiebezoek olv Marjanka (aanmelden)
Week 02	do 15 januari	17.00	inzending prijsvraag moet binnen zijn
Week 07.	do 18februari	16-17.30	tentoonstelling en prijsuitreiking

(Achtergrond) informatie en inspiratie

- Digitaal kaartmateriaal (gbkn), in dwg formaat
- Topografische kaart 1: 50.000
- Structuurvisie gemeente Borsele
- ‘Vrijkomende agrarische bebouwing in het landelijk gebied’ van Alterra
- .....